

VIA VITÆ ÆTERNÆ,

E X

LEONARDI LESSII,

Societatis J E S U,

Libro 4. De Summo bono.

C A P U T I.

De Oratione, & optimo orandi modo.

ORatio generatim complectitur laudem, gratiarum actionem, & petitionem. Est enim infigne Religionis opus, quo Deum honoramus vel laudando, vel gratias pro beneficijs acceptis agendo, vel nova ab ipso beneficia, tanquam omnium bonorum fonte, postulando. *Obssecratio*, seu obtestatio per sacra, nempe per Dei misericordiam, per Christum, per Christi merita, &c. ad petitionem pertinet, neq; distinctam orationis speciem constituit, sed duntaxat causas concedendi allegat.

Quam autem hoc opus, si debito modo fiat, sit salutare, constat ex tribus causis:

Primò

Primò. quia est summi meriti, cùm ad illud præstantissimarum virtutum functiones concurrant: ut fidei, spei, charitatis, religionis, humilitatis, gratitudinis. Ad laudem enim concurret fides, charitas, & gratitudo: ad petitionem, fides, spes, religio & humilitas. Itaque excepta Sacramentorum perceptione, nihil salubrius aut præstantius in hac vita, quàm incumbere sedulò orationi. Secundò, quia est veluti generale quoddam instrumentum, ad omnia saluti opportuna à Deo facillè obtinenda. Est enim, ut S. Joannes Chryso- stomus ait, instar clavis cujusdam, per quam omnes thesauros possumus aperire, & ex illis accipere quidquid nobis commodum vide- tur ad æternam salutem consequendam. Omnia enim ista, oratione certissimè possumus impetrare. Quod ut diligenter considere- mus, & verissimum esse sciamus, Scriptura plurimis locis inculcat. Matth. 7. & Lucæ 11. Dominus ait: *Et ego dico vobis: querite, & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui querit, inuenit: & pulsanti aperietur.* Ubi sexies diversis ver- bis idem repetit, ut nos certissimos reddat: & confirmat duobus exemplis pulcherrimis: nimi-

nimirum amici nocte intempestâ petentis panem ab amico; & filij petentis, vel piscem, vel ovum à parente. Deinde sic concludit: *Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data (quæ à vobis non habetis, sed aliunde accepistis): dare filijs vestris: quantò magis Pater vester de cælo dabit Spiritum bonum petentibus se?* Idem Joan. 14. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio.* Et statim addit, idem ferè repetens: *Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.* Marci II. *Omnia quæcumque orantes petitis, credite quia, accipietis, & evenient vobis.*

Hiscæ toties repetitis sententijs vult nos Dominus reddere certos, nos omnia ad salutem accommodata accepturos, si prout decet ipsum per orationem adierimus.

Tertiò, quia est medium ordinariè ad salutem necessarium. Nam pleraq; auxilia ad salutem opportuna, per orationem nobis sunt impetranda: nempe quæ ad superandas tentationes, & ad perseverandum in finem ordinariè sunt necessaria. Etsi enim Deus ex sua ineffabili benignitate etiam non orantibus multa sæpe auxilia præstet: tamen auxilia majora, & singularem illam protectionem accipere.

directionem, quâ quis perseverat in finem, & consequitur salutem, nec promissit, nec ordinariè confert, nisi orantibus. Unde Scriptura sæpè monet, ut semper oremus, nimirum quantum humana conditio patitur. Eccl. 8. *Non impediatis orare semper.* Quasi dicat: Nullam rem, nullum officium admittas, quod te impediat, quo minus possis semper orare; nimirum quantum fert humana fragilitas. Marci 13. *Vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus sit*; quo sistendi estis supremo Judici. Luc. 18. Dominus parabolâ ostendit, quod oporteat semper orare, & non deficere. Et cap. 21. *Vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere omnia illa (pericula salutis) quæ futura sunt, & stare ante Filium hominis.* 2. ad Thess. 5. *Sine intermissione orate.* Ratio est, quia Dominus vult se & sua beneficia agnosci; & nos confiteri, sine ejus gratiâ & auxilio nos non posse pericula salutis evadere, tentationes superare, aut salutem consequi. Ita vult nos assiduè ad se recurrere per orationem, & hoc modo omnia salutifera impetrare.

Itaque qui orationi, prout oportet, est deditus, certissimus sit, nihil eorum quæ ad salutem sunt opportuna, ex parte Dei ipsi de-

futu-

futurum: ac proinde certus sit se fore saluum, si ex parte suâ divinæ gratiæ per socordiam & crassam negligentiam non defuerit.

Porro, ut debito & convenienti modo oremus, quædam sunt observanda, tum ante orationem, tum in ipsa oratione. Ante enim orationem opus est quadam præparatione, de qua sapiens Ecclesiast. 8. *Ante Orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Tentare enim Deum censeatur, qui modo ad impetrandum inepto, & qui potius iram, quàm beneficium meretur, impetrare contendit.

Hæc præparatio tria requirit. Primò, ut Deum, cum quo agendum est, ante oculos nobis ponamus, & nos in conspectu ejus sistamus. Hoc autem multis modis fieri potest. Primò, si concipiamus illum tanquam spiritum per omnia diffusum, omnia implentem & continentem, nostraque omnia clarissimè intuentem & sentientem. Ipse enim ubique præsens est, & *oculi ejus decies millies sole lucidiores, intuentes omnes vias hominum, & cordium arcana.* Quo sic ob oculos proposito & considerato, tanquam cum præsentem, & nos intuentem ac audientem, totà oratione agendum.

E

Secun-

Secundò, Si concipiatur tanquam lux immensa intimè nobis præsens, & in corde nostro, cum omnibus thesauris & donis suis, cum tota potentia, sapientia, sanctitate & bonitate sua (quibus in momento nos sanctos & beatos efficere potest) residens. Et hoc modo dirigimus totam orationem ad eum, tanquam intra nos constitutum, & in fundo animæ nostræ absconditum.

Tertiò, Concipi potest sub augusta forma humana, sedens in folio cælesti, circumfusus luce infinita, & infinitis Angelorum myriadybus: quomodo apparuit Danieli, & Joanni in Apocalypsi, & Isaia, & alijs.

Quartò, Proponi potest ob oculos Christus Dominus in natura assumpta, vel ut pendens in cruce, & in monte Calvariæ; vel ut sedens ad dexteram Patris, circumfusus Angelorum, & beatorum spirituum immenso exercitu; vel ut sedens in nubibus Judex vivorum & mortuorum. His vel similibus modis Deum concipere debemus, quando seriò orare volumus: & eo sic proposito, nos animo in cælo, vel in terra humillimè prostertere, ut tota nostra oratio ad eum tanquam præsentem, & nos videntem & audientem diriga-

dirigatur. Qui enim cum aliquo vult colloqui, debet eum habere præsentem, & tanquam cum præfente agere; alioquin sermonem ad illum non dirigit, sed in aërem loquitur. Unde hæc consideratio præfentia divina, in oratione est maximè necessaria, & diligentiffimè procuranda. Qui in ea probè est exercitatus, non solùm magno fructu, sed etiam magna felicitate & suavitate orare potest.

Secundo loco præparatio requirit, ut cogitemus quidnam cum Deo tractaturi fimus. Sicut qui cum magno aliquo Principe acturus est, prius cogitat quidnam debeat tractare; ita multò magis qui acturus cum Deo, antè expendere debet, quid agere velit: nimirum an illum laudare, an gratias agere, an beneficia aliqua ab eo pofcere; & quænam ea fint.

Tertio loco petendum à Domino auxilium, quo dignè tantum munus præfere possimus: nimirum eâ mentis elevatione & attentione, eâ reverentiâ, & eo affectu, quo par est creaturam cum suo Creatore colloqui. Unde commodiffimum tempus, quo maximè est mens serena, & apta contemplationi, deligendum, omnesque alia cogitationes &

curæ penitus excludendæ, perinde ac si cum rebus humanis tibi nihil sit commercij, & solus cum Deo & Angelis ejus sis in mundo.

Hac præparatione præmissa accedendum ad ipsam orationem, quæ ut optimo modo fiat, tria postulat. Primò, magnam attentionem ad Deum cui loquimur, quem nobis in præparatione ob oculos posuimus, quia tota oratio ad ipsum tanquam ad præsentem dirigi debet. Ex hac attentione fit, ut cum magna reverentia preces nostras faciamus.

Secundò requirit magnam attentionem circa sensum verborum, quæ pronunciamus, præsertim cum Psalmos, vel alias orationes jam compositas recitamus. Itaque danda est opera, ut antea probè illa intelligamus, vel piam aliquam illorum intelligentiam perceptam habeamus. Etsi enim qui recitant Preces Canonicas, præcepto Ecclesiæ satisfaciunt, & etiam opus pium ac meritorium præstent, si saltem ad Deum, cui loquuntur, attenti sint, & cum reverentia sacra illa verba proferant, quamvis ea non intelligant: longè tamen præstantior foret oratio, si sensum illorum perciperent, & eo spiritu, quo primò concepta & scripta, Deoq; à Prophetâ sunt decantata, proferrent.

Ter-

Tertiò, ut conemur in nobis excitare, & inducere illos affectus, quos oratio in singulis suis partibus exigit, quosque ipsi Auctores sacri, & Viri sancti, ac illuminati in decantando sentire consueverunt. Quod ut assequamur, expedit non valdè multa orando legere, aut recitare, nec celeriter: fieri enim non potest, ut oratio multum sapiat animæ palato, dum cursim transitur. Opus est aliquâ morâ in considerando, ut affectus excitetur, præsertim varius pro varietate materiæ, quæ occurrit. Difficile est hoc exactè præstare in longa oratione, quia opus est multo tempore, & mens tam longo conatu non parum fatigatur. Itaq; in breviori oratione, verbi gratiâ, in Oratione Dominica, Salutatione Angelica, & in Symbolo, in uno vel altero Psalmo, in paucis Hymnis, & similibus, id omni ope conandum. Et quamvis in principio sit aliqua difficultas, usus tamen sensim rem reddit facilem & delectabilem. Porrò singuli versiculi, imò singula pænè verba sunt attentissimè consideranda, & eorum vis expendenda, allatis varijs conceptibus, causis, effectis, modis, &c. Ideoque expedit singulos versiculos bis terve repetere, nec transire ulterius, donec eos
veluti

veluti degustaveris. Quæ ut melius intelligantur, dabo exemplum in Oratione Dominica.

Pater noster, qui es in cælis. Verè *Pater noster*: tu enim nos ex nihilo ad imaginem & similitudinem tuam benignissimè condidisti, tu lapsos in peccatum ab æterna morte redemisti, tu nos in filios adoptasti, tu Spiritu tuo sanctificasti, tu ad cælestem hæreditatem vocasti, & providentiâ paternâ nos ad illam dirigis. Tu *Pater noster, Creator noster, Redemptor noster, Sanctificator noster, Director noster, & Largitor bonorum omnium.* Hæc omnia hac Patris appellatione comprehenduntur. Convenit hoc nomen Deo respectu nostri, prout complectitur totam sanctissimam Trinitatem: omnia enim opera Paternitatis in nos, sunt communia toti Trinitati.

Qui es in cælis. Ibi te aperis, ibi te manifestas, ibi cognosceris & amaris, benediceris, & laudaris in sæcula sæculorum. *In cælis,* in beatissimorum Spirituum mentibus, quæ omnibus cælis corporeis capaciores. Ibi fulget majestas tua, ibi regnas & triumphas in æternum.

Sancti.

Sanctificetur nomen tuum. Sanctificetur nomen tuum, (quidquid tu es & diceris) in hac extrema regni tui parte sanctificetur in hominibus. Omnes mortales te cognoscant, te timeant, te ament, te laudent & benedicant in sæcula. In hoc hominis tui sanctificatio est sita; hæc semper vigeat, efflorescat, & crescat usque in finem mundi.

Adveniat regnum tuum. Excindatur regnum impietatis, regnum peccati & diaboli: Regnum tuum adveniat, & omnibus dominetur. Primum quidem regnum Fidei, Spei, & Charitatis, per quæ in cordibus omnium nationum regnes: deinde æternum illud regnum beatæ visionis, in quo tu eris omnia in omnibus. Hoc regnum non diu differatur, sed completo mox Sanctorum numero, se aperiatur.

Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terra. Voluntas tua, consilia tua, præcepta tua, beneplacitum tuum. Hæc triplex voluntas tua sic impleatur in terra, sicut impletur in cælo. Omnes obediant præceptis tuis, omnes pareant sanctissimis inspirationibus tuis, omnes probent beneplacitum tuum.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Panem corporalem & spiritalem, alimenta corporum & animorum. Sicut corpus cibis visibilibus, ita anima verbo tuo, doctrinâ & illustratione tua, & in primis pane illo divino, *qui de cælo descendit, qui spiritus est & vita*, qui mundo vitam tribuit; corpore inquam & sanguine filij tui. Omnem hunc panem da nobis quotidie.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Ecce, Pater, ignosco omnibus, qui me injuria affecerunt, vel quovis modo in me peccarunt: nihil illis mali exopto, sed benedictionem tuam & Spiritum sanctum tuum illis imprecor. Ignosce itaque & mihi quidquid in te peccavi: relaxa culpas & supplicia, debita culparum & pœnarum, quarum tibi reus sum & debitor. Hæc omnia debita remitte mihi, per infinitam bonitatem & misericordiam tuam, per Sanguinem & merita Christi filij tui Domini nostri.

Et ne nos inducas in tentationem. Semper nobis ad sis auxilio & protectione tuâ, ut nulla nos tentatio vincat, nullæ mundi vel carnis illecebræ in peccatum trahant.

Sed libera nos à malo. A malo culpæ & pœnæ, &

næ, & ab omnibus diaboli insidijs, & tandem ab omnibus hujus vitæ malis, & transfer in regnum tuum, ubi te summo bono æternum fruamur. *Amen.* Ita fiat Domine Pater, Rex cœli & terræ; ita fiat, exaudi hæc mea vota, & imple illa secundum bonitatem & misericordiam tuam.

En specimen accuratioris modi orandi, qui mirificè & mentem illustrat, & affectum excitat, & dulcedinem in singulis partibus latentem gustare facit: multoq; fortasse melius est, hoc modò semel Orationem Dominicam recitare, quàm centies cursim cum parva attentione. Quòd si alicuj sit injunctum, ut ter vel quinquies recitet Orationem Dominicam, facilè id præstare potest toties repetendo singulos versiculos, ijsq; inhærendo meditatione, juxta modum nunc explicatum. Hoc ferè modo B. Franciscus Orationem Dominicam recitare solebat. & B. Pater noster Ignatius eum modum valdè commendat in libello Exercitiorum. Nec video, quæ ratio orandi possit esse præstantior. facilè autem quibusvis alijs precationum & laudum formulis, & Psalmis, & Hymnis, & versiculis accommodari potest.

CAPUT II.

Quâ ratione excitanda sit Fides.

OMnis commotio voluntatis sequitur ex consideratione intellectus. Unde quò attentius, ac perspicacius intellectus considerat virtutum motiva, seu rationes, quibus movetur ad operandum, eò major excitatur affectus in voluntate. Ostendam itaque, quænam motiva in singulis virtutibus sint consideranda. Ac primùm, quâ ratione excitanda sit fides.

I. Proponendum id, circa quod fidem excitare volumus. Ut si velim excitare fidem circa mysterium Eucharistiæ, nimirum ibi verè, propriè, realiter & substantialiter præsens esse Corpus & Sanguinem Domini cum anima & divinitate, atq; ad eò totum Christum ibi, sub speciebus panis & vini, delitescere.

II. Consideranda motiva & rationes, quæ persuadent id esse credendum.

Primò, quia ipse Dominus accepto pane, cum gratias egisset, & benedixisset panem, expressè affirmavit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur.* Et accepto calice similiter dixit:

dixit: *Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur*: adedò ut clarioribus verbis id exprimi non potuerit. Neq; ullum est aliud fidei mysterium, quod clarius in scripturis habeatur expressum. Unde si decepti sumus, ipse decipit nos: quod blasphemum est vel cogitare.

Secundò, quia id ipsum tenet & docet, & semper docuit Ecclesia, quæ est *columna & firmamentum veritatis*: quæ est *sponsa Christi*, ejus *Corpus mysticum*, & *Regnum*, quæ regitur Spiritu Christi, quæ semper stabit, nec ullis infectorum & hæreticorum machinis evertetur: quæ si vel in uno articulo errat, corruit penitus, nec quidquam ampliùs ei credendum.

Tertiò, quia id omnibus sæculis ab initio nascentis Ecclesiæ Christi, ab omnibus Catholicis creditum, & à Patribus traditum, & in Ecclesia pro tali usurpatum & sumptum, ut facillè ex testimonijs Patrum & Doctorum, qui singulis sæculis vixerunt & scripserunt, ostendi potest.

Quartò, quia hanc doctrinam tenuerunt omnes, qui sanctitate & miraculis in Ecclesia illustres extiterunt: ut patet singula sæcula percurrenti. Imò quò quisque sanctior, & miraculis clarior, eò majore devotione hoc Sacra-

Sacramentum est profecutus : ut S. Dominicus, Franciscus, Bernardus, Cælestinus, Norbertus, Xaxerius, Ignatius, Vincentius Ferrerius, Franciscus à Paula, & alij innumeri. Si isti errarunt, consequens est, ut sanctitate & miraculis clarissimi fuerint idololatræ. Si idololatræ, quomodo sancti? quomodo Deus illos miraculis claros, & omnibus imitandos proposuit?

Quintò, quòd hæc ipsa doctrina innumeris miraculis sit confirmata, quæ occasione hujus Sacramenti contigerunt. Fieri autem nullâ ratione potest, ut in confirmationem doctrinæ falsæ & perniciosæ, vera miracula fiant; quia Deus non potest falsitatem & impietatem confirmare.

Sextò, quia hæc doctrina ita per decem prima sæcula, nempe usq; ad annum 1050. fuerit ab omnibus ita recepta, ut nullus etiam hæreticus publicè illam oppugnare ausus fuerit. Et cum Berengarius, circa id tempus contrarium tradere cœpisset, mox ejus sententia ipso vivo in quinque Concilijs fuit damnata: & ipsemet eam ter abjuravit, & tandem in fide Catholicâ, cum magna pœnitentia sui erroris, obiit.

Septimò, considerandum quales sint, qui hanc doctrinam oppugnant: nempe homines vitâ infames, superbi, contumeliosi, impuri, multis alijs nefandis erroribus obnoxij. Quis credat, Deum illis potius, quàm viris sanctissimis, humillimis, castissimis, modestissimis, veritatem patefecisse? Insanum est hoc existimare.

Octavò, quòd præcipua ratio, quâ hæretici hoc mysterium oppugnant, sit, quòd hoc videatur impossibile. Sed multa alia nobis credenda sunt, quæ humano iudicio videri possint impossibilia. Alioquin explicent nobis, quomodo Deus ex nihilo fecit mundum? Quomodo Deus est trinus personis, essentiâ unus? Quomodo Filius factus est homo? quomodo si Filius verè est Deus & homo, non etiam Pater, & Spiritus S. sit homo? Quomodo Christus natus est clauso utero? & quomodo resurrexit clauso sepulchro? Quomodo fiet resurrectio carnis? Quomodo impii in suis corporibus æterno cruciabuntur igne, nec sumentur? & alia hujus generis; quæ si humanâ ratione expendantur, planè videbuntur impossibilia.

Nonò, consideranda debilitas nostri intellecte.

tellectus, qui est infimus inter omnes intellectus creatos, & ita debilis, ut nullam rem corporalem, quantumvis familiarem, clarè & distinctè, qualis secundùm speciem suam sit, cognoscere possit. Imò nullus est sapientum hujus mundi, qui vel centesimam partem secretorum, quæ latent in una formica vel musca, (ut mihi facilè esset ostendere) possit investigare. Quod si in rebus infimis ita cæcutimus; quanto magis in summis, & divinis nostram cæcitatem & ignorantiam fateri debemus, & omne iudicium nostrum Deo, & Ecclesiæ humiliter subicere?

III. His omnibus consideratis, perspicuum est, hanc doctrinam firmiter credendam tanquam à Deo traditam, & confirmatam: idque eâ firmitate, quâ par est supremæ & divinæ auctoritati credi. Itaque statuam mecum illam firmissimè credere, & potius mortem oppetere, quàm ullo modo de eâ velle dubitare, ne divinæ auctoritati sim injurius. Digna quidem est divina auctoritas, cui infinitâ firmitate credatur; verum, quia id præstare non possumus, postulat ut omni quâ possumus firmitate, divinâ gratiâ adjuti, ei credamus, omnem sensum & intelligentiam nostram in obsequium fidei captivantes. si-

Simili modo poterimus excitare fidem circa reliquos fidei nostræ articulos, considerando rationes & motiva, quæ illos creditu dignos faciunt: & divinæ auctoritatis magnitudinem, propter quam firmissimè credi debent.

CAPUT III.

*Quomodo excitanda spes remissionis peccatorum,
& salutis obtinenda?*

CONsiderandum, Primò, quod Deus ex nihilo nos ad imaginem suam creavit, non ut damnaret; sed ut salvaret, & gloriæ suæ participes faceret. Bonum enim est sui communicativum, & summi boni est, summè se communicare.

Secundò, quòd cùm lapsi essemus in peccatum & perditionem, Filium suum miserit, ut natura nostra assumpta pro nobis satisfaceret, nos redimeret, & ex inimicis amicos Dei, & filios, & Regni cælestis hæredes efficeret. *Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret; ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam*
Ioan. 3.

Tertiò,

Tertio, Si Deus, cum adhuc essemus inimici, nos ita dilexit, ut voluerit pro nobis mortem subire; quanto magis nunc, cum ei servire & placere cupimus, nos salvare desiderat, cum ad hoc morte non sit amplius opus? *Si enim, inquit Apostolus, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij ejus: multò magis reconciliati, salvi erimus in vitâ ipsius. Rom. 5.*

Quartò, Deum velle omnes homines salvos fieri: ut expresse Apostolus affirmat. Imò certum est, omnibus hominibus, præsertim fidelibus, ex parte Dei dari auxilium sufficiens, quo salutem consequi possint, si velint cooperari, ut ex Concilio Arausicano cap. 25. & ex Trident. sess. 6. c. 13. colligitur.

Quintò, Misericordiam Dei & meritum Christi esse infinites majora, quàm sit gravitas peccatorum totius mundi: omniâque omnium hominum peccata ad misericordiam Dei, & meritum Christi, esse instar guttæ aquæ ad immensum ignem. Quàm facile immensus ignis consumit guttam aquæ, tam facile Dei misericordia, & Christi meritum absumerent omnia mundi peccata, si homines ex parte suâ se disponerent, & de illis dolerent.

lerent. Unde etiam si tu tam multa, & gravia peccata commisisses, quàm omnes simul homines commiserunt; si ex animo doleres, quòd divinam Majestatem per illa offenderis, & seriò statueres in posterum abstinere, in momento per Christi meritum omnia deleterentur, & filius Dei, hæresq; Regni cælestis constitueris.

Sextò, considerandum, quàm innumerabiles, & quàm graves peccatores sint misericordiam & salutem omnibus sæculis consecuti: quarè non dubites, te etiam consequi posse.

Ex his, & similibus considerationibus, magnam in me spem salutis excitabo.

C A P U T IV.

Quomodo excitanda charitas in Deum?

Consideranda hîc Dei in nos charitas, & beneficia plurima maximaque.

Primò, quòd nos ex nihilo ad imaginem & similitudinem suam creaverit, ac proinde capaces beatitudinis suæ, omniumque bonorum suorum fecerit.

F

Secun-

Secundò, quòd cælum & terram, solem, lunam, stellas, & elementa, & omnem naturam corpoream nostrâ causâ condiderit, & nostrâ causâ conservet, gubernet, ac moveat, & omnia nasci & crescere faciat. Et quòd beatissimos illos Spiritus ad nostram custodiam, directionem, & opem deputaverit.

Tertiò, quòd perditos ab æterna morte, & incendijs inferorum sempiternis redemerit, & inimicos in gratiam receperit.

Quartò, quòd non solùm redemerit, sed etiam in filios adoptaverit, & Spiritu sancto donaverit, & cœlestis regni hæredes fecerit.

Quintò, quòd Corpus & Sanguinem suum nobis in alimentum vitæ æternæ reliquerit.

Sextò, considerandum, quàm miris modis, quantis laboribus, cruciatibus, in nostra natura assumpta, hæc perfecit: quàm multa indigna & acerba sit passus, nostrâ causâ.

Septimò, quòd infinitum meritum suorum thesaurum nobis in Sacramentis reliquerit, per quem, quoties contingeret labi, possemus restitui & reconciliari, & auxilium ad rectè vivendum obtinere.

Octavò, considerata mihi sunt beneficia,

cia, quæ in me peculiariter contulit: ut quòd non fecerit nasci inter Turcas vel hæreticos; neque eo tempore, quo lux Evangelica nondum erat patefacta; sed tempore gratiæ, & inter Christianos, ut in vera religione & pietate possem institui. Quòd ab innumeris peccatorum & æternæ damnationis periculis eripuerit, quibus alij perierunt. Quòd ab hæresi & seductoribus, quibus plenus est mundus, servaverit. Quòd toties peccantem benignè sustinuerit, & in gratiam receperit. Quis unquam princeps, quantumvis clemens, subditum septies reum, septies in gratiam recepit? At Deus non septies, sed centies, & millies peccantes, toties rursus in gratiam recipit, & amicos ac filios, & hæredes efficit.

Nonò, denique, quòd tota Dei cura, cogitatio & molitio circa nos & circa creaturas omnes, non aliò tendat, quàm ut nos æternam salutem consequamur.

Itaque si Deus, si summa illa Majestas ita me dilexit, tam multa, tam magna, tam mirabilia in me beneficia contulit, tam indigna & acerba pro me pertulit, tanta benignitate assidue erga me utitur; perpendam, quantum

ego vicissim illi amorem, quantum obsequium, & obedientiam debeam. Sanè etiam si millies pro ejus gloria possem sanguinem fundere, & mille annis maximos labores subire, ne millesimam quidem partem vel unius beneficij possem compensare; quia singula ejus beneficia sunt infinitæ æstimationis, & infinitum amorem, & obsequium à nobis postularent, si præstare possemus. Verùm quia id non possumus, statuiam firmiter præstare id, quod facillè possum, & quò divina bonitas est contenta: nempe omnia ejus præcepta omni curâ servare, ita, ut potius mortem velim subire, quàm aliquod ex illis violare. Deinde totam vitam meam ipsius obsequio addicere, ut omnes meæ cogitationes & actiones ad ipsius gloriam dirigantur.

C A P U T V.

Quomodo excitanda contritio de peccatis?

Contritio duo postulat, nempe dolorem de peccatis, quò divinam Majestatem offenderimus; & propositum serium emendationis, ut ei placeamus. Itaq; consideranda hîc

hîc sunt beneficia divina in nos collata, & nostra vicissim in Deum ingratitude.

Beneficia considerari poterunt modo supra declarato. Sed in primis expendendus est admirabilis ille amor, quo me ita dilexit, ut naturam meam assumere, & in ea tantos labores & dolores sustinere, tam acerba & indigna perpeti voluerit; idq; eo tantum fine, ut me à peccatis & morte æternâ liberaret, Deiq; filium, & regni hæredem constitueret. Hæc ubi benè perpensa fuerint, considerandum è contrario, quàm parum tanto amori, tantisq; beneficijs responderim.

I. Quòd gratias ei, ut par est, non egerim.

II. Quòd rarò de ejus in me amore & immensis beneficijs cogitaverim: quod magnæ ingritudinis est signum.

III. Quòd ejus amorem & amicitiam, omnia ejus beneficia, omnia promissa, omnes labores, sanguinem, passionem, & crucem nihilipenderim, contempserim, & proculcarim; malens pro re caducâ & vilissimâ adhærere ejus hosti, & sequi consilia hostis, quàm parere illius mandatis: quòd infinitæ ingritudinis & amentix est.

IV. Quòd non solùm amorem ejus & beneficia

neficia nihili fecerim & contempserim, sed etiam ejus Majestatem plurimis modis gravissimè offenderim, & innumera illi mala pro infinitis bonis in me collatis, rependerim.

V. Denique, quòd nullus unquam hominum tam ingratus extiterit suo Regi & benefactori, quàm ego ingratus extiti in eo Conditori & Redemptori.

Quibus omnibus ante oculos positis, & probè ponderatis, suffundar pudore, & excitabo in me maximum dolorem propter tantam ingratitude, & injuriam in tantam Majestatem & benefactorem. Deinde proponam seriam vitæ emendationem, peccata mea confiteri, pœnitentiam agere, omnia ejus præcepta accuratè servare & omnes meas cogitationes, studia, conatus, vitamq; totam ejus obsequio & gloriæ impendere.

CAPUT VI.

Quomodo excitandus humilitatis affectus?

CONsidera corporis tui conditionem, quàm vile, quàm fragile, quàm luteum, quot morbis & doloribus obnoxium, quot frustu-

frustulis compactum, quantis sordibus instar latrinarum oppletum. Deniq; ubi anima recesserit, nihil humano corpore fœdus, nihil horribilius.

II. Conditionem animæ, quæ statim ut corpori inseritur, peccato inquinatur, & diaboli serva efficitur. Cujus intellectus ad ea quæ sunt salutis, per se est cæcus; ad res naturales adeò debilis & obscurus, ut nullam earum perfectè cognoscere possit. Et quamvis mille annis ad hoc incumberet, ne centesimam quidem partem latentis in ea veritatis assequeretur. Cujus memoria angusta, infida, labilis, confusa: cujus voluntas à cælestibus averfa, ad terrena inclinata, corporis voluptatibus dedita; denique ad omne malum propensa, ad omne bonum languida: & ita fragilis; ut minimâ occasione millies labatur. Tanta quoque est debilitas harum trium facultatum, ut modico vapore, vel humore cerebri possit earum usus impediti, vel planè perverti: ut in amentibus, phreneticis, manicis, ebrijs cernimus.

III. Considera quot, quantisq; peccatis sis vel fueris obnoxius; quorum quodlibet te fecit inimicum Dei, mancipium diaboli, &

hæredem inferni, denique omnibus supplicij & contumelij dignissimum. Itaque cogita, te coram Deo & Angelis sanctis dignum, quem nemo amet, nemo honoret, nemo iuret, aut humaniter tractet : sed quem omnes contemnant, conspuant, exterminent, & omnibus contumelij afficiant : imò contra quem omnis creatura insurgat, injuriam sui conditoris vindicatura. Hæc omnia meretur omnis, qui mortifero peccato se contaminat, & insuper æternum ignem, & æternam ignominiam. Cogita, nihil posse esse vel cogitari vilius, ignobilius, contemptibilis, magisque dignum omni contemptu, dedecore, probro, supplicio, quàm sit peccator.

Considera, te ex te nihil boni habere, sed omne bonum quod in te est, sive naturale, sive supernaturale, esse Dei, & ex Deo : & idcirco ob illa bona non tibi, sed Deo gloriam, laudem & honorem deberi.

Considera, quanta vanitas sit, extollere se ratione formæ corporis, quæ & res infirma est, & instar floris marcescit : vel ratione roboris, quod in tauris & equis longè majus : vel ratione opum, quæ fluxæ, infimæ, extranos, terra nempe rubra vel candida : vel ratione

tione nobilitatis, quæ in hominum apprehensione consistit, nec quidquam boni in homine ponit; nec apud Deum & Angelos ejus æstimatur, & peccato penitus obruitur, omniq̃ue ignominiâ digna efficitur: vel ratione potestatis Regiæ, quæ nihil boni in homine statuit, sed infinitas curas & molestias secum trahit, magisq̃ue onerat quàm ornat: præsertim cùm obnoxium reddendæ rationi apud supremum Judicem de subditorum factis, & innumeris negotijs constituat: vel de sapientiâ, quæ in mortalibus ad eò exigua, in dæmonibus millecuplo major: vel de perfectione virtutis, cùm simus ad eò imperfecti in omni virtutum officio, & ad eò fragiles, ut vel sponte nostrâ, vel minimo tentationis impulsu sæpè labamur.

Quibus omnibus benè perpensis, statues tecum; Primò, Ut imposteum te non magni pendas, nec magnis honoribus dignum dicas; sed agnoscas vilitatem & indignitatem tuam. Secundò. Ut non appetas videri & magni æstimari ab hominibus. Tertiò, Ut si aliquod dedecus obvenerit, aliqua ignominia irrogata fuerit, accipias id de manu Domini peccata tua castigantis, & cogites te

multo majore ignominiâ & infamiâ dignum, ut qui toties æternam extremamq; ignomiam, & afflictionem merueris. Quartò, Ut optes ipse contumeliam pati, tum quia propter peccata tua dignus es; tum quia Dominus tuâ causâ contumelias maximas sustinuit, cui te convenit assimilari, si aliquando cum illo cupis regnare. *Si enim compatimur, & conglorificabimur.* Quintò, ut semper in me considerem meas imperfectiones, & qualis sim ex me; in proximis verò eâ, quæ sunt perfectionis, & quales sint ex Deo: ut hac ratione in animo meo me omnibus postponam, & deteriorem æstimem, & omnes me præstantiores ducam. Hoc modo S. Franciscus censebat se omnibus mortalibus pejorem.

C A P U T VII.

Quomodo excitanda Patientia ?

CONSIDERANDUM exemplum Domini nostri, quem Deus Pater, ut daret nobis patientiæ & humilitatis exemplum, crucem sumere, & crucem subire voluit. Cogita, si ipse Dei Filius tam multa acerba, indigna, & igno-

ignominiosa tuæ salutis causâ perpeffus est, quid tu pro tua salute perferre non debeas? *Si Christum oportebat nostrâ causâ pati, & ita intrare in gloriam suam: cur nos quoq; non patiamur, si in eandem gloriam intrare velimus?*

II. Considera exempla Sanctorum. Nul-
lus enim est, qui multa & gravia non sit per-
peffus: plurimi enim sustinuerunt carceres,
exilia, bonorum direptionem, servitatem,
damnationem in metalla, famem, sitim, nu-
ditatem, morbos, plurimi etiam fideulas, ca-
tastas, flagella, scorpiones, unguas ferreas,
candentes laminas, craticulas, tartagine, len-
tos ignes, jactus lapidum, laniatus ferarum,
distractiones membrorum, & mille alia tor-
mentorum genera tolerarunt: ad quæ o-
mnia, quæ nos patimur, ludus sunt & jocus.
Perpende etiam labores, & austeritatem vitæ
plurimorum Monachorum & Eremitarum,
ut Pauli, Antonij, Hilarionis, Hieronimi, Si-
meonis Stylitæ, Danielis Stylitæ, Benedicti,
Dominici Loricati, Romualdi, Bernardi, Gui-
lielmi, Brunonis, Dominici, Francisci Assisij,
Francisci à Paula, Francisci Xaverij, & alio-
rum innumerabilium. Omnibus infixum ani-
mo manebat illud Apostoli: *Per multas tribu-
lationes oportet nos intrare in Regnum Dei.*

Pende illam Apostoli sententiam: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis, ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Etiam si mille annis pro vita æterna nobis esset laborandum, & omnia Martyrum tormenta sustinenda; hoc totum ad illam gloriam, & ad illa sempiterna gaudia perinde esset, ac si quis pro Monarchia orbis obtinendâ, offerret unum quadrantem, vel modicum unius horæ laborem. Imò illud esset longè minus; quia temporanei laboris, ad æternam mercedem, nulla est proportio.

IV. Considera, quantas utilitates afflictio secum adferat. Primò. Satisfacit pro peccatis, seu pœnis gravissimis, quæ peccatis debentur, & igne purgatorio essent luendæ. Modica paucorum dierum tribulatio patienter tolerata, sæpè est tanti apud Deum, quanti perpeffio ignis purgatorij multorum annorum. Secundo, purgat animam à peccatorum fordibus, nempe à maculis & affectibus peccatorum. Sicut enim aurum purgatur igne, & probatissimum redditur, ita justus in camino tribulationis. Tribulatio enim mentem excitat, ut ad Deum confugiat, & ab eo opem flagitet: quam ut impetret, dolet de peccatis.

ob quæ plerumque afflictiones immittuntur, proponit vitæ emendationem, deserit pristinas nugas, & serîo se ad Deum convertit. Denique sensim cognoscit vanitatem hujus mundi, & incipit suspirare ad cælestia. Contra prosperitas facit nos oblivisci Dei, & rerum cælestium, & plurimis peccatis involuit; juxta illud Moysis Deuteron. 32. *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit: incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Tertio, Tribulatio probat hominem, tum quia ostendit, qualis sit; tum quia dat occasionem perfectæ virtutis. Si enim in afflictione constitutus perseveres firmus in obsequio Dei, omnia patienter de manu ejus accipiens, signum est te solidâ virtute præditum, & perfectum esse Christianum. Hoc sensu Jacobi i. dicitur: *Patientia opus perfectum habet.* Si verò fueris impatiens, proximis mala imprecando, contra Deum murmurando, viam justitiæ deserendo, voluptatibus & vitijs te addicendo, ad hæreticorum & atheorum castra transeundo, signum est te antea quoque parum in virtute solidum extitisse. Hoc sensu dicitur Proverbior. 17. v. 3. *Sicut igne probatur argentum, &*

*aurum in camino, ita corda probat Dominus. Quatò, Facit nos Christo similes, qui in hac vita maximas omnis generis afflictiones sustinuit. Quod si Christo similes fuerimus in afflictionibus, similes quoq; erimus in gloria. Si compatimur, & conregnabimus. Si Christi passionibus communicaverimus, in revelatione glorie ejus gaudebimus exultantes. Et si tribulatio per se non sit amabilis, tamen quia nos configurat & similes facit Christo, valdè amabilis redditur, præsertim accedente tanto fructu. Quintò, Facit hominem beatum in hac vita, propter certissimam spem vitæ æternæ. Unde Jacob. Apostol. ait: *Omne gaudium existimate fratres, cum in farias tentationes* (id est tribulationes) *incideritis. Et infra: Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quàm repromisit Deus diligentibus se.**

V. Considera illam sententiam Apostoli: *Id quod in presenti est momentaneum, & levis tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum gloria pondus operatur in nobis.* Expende singulas antitheses. Tribulatio est momentanea, sed gloria, qua compensatur, est æterna: tribulatio est levis, sed gloriæ pondus immensum: tribulatio in terris, sed gloria in subli-

in sublimitate inter Angelos. Quis non amplectatur amariusculam potionem, quæ æternam confert sanitatem & vigorem?

VI. Considera non posse tibi tot obvenire afflictiones, vel hominum malignitate, vel aliâ ratione, quin millecuplo amplius merearis. Cùm enim vel unicum peccatum mortiferum mereatur pœnam ignis sempiternam; multo magis meretur omnes hujus vitæ afflictiones. Quòd si putes te nunquam mortifere peccasse, (quamquam id non facillè sibi quis persuadere debeat) scias tamen, quotidiana peccata hujusmodi afflictiones, & longè majores mereri. Itaque quidquid tibi acciderit calamitatum, accipe de manu Domini cum gratiarum actione: & cogita, te longè majora promeritum; ac proinde benignè & clementer tecum agi, ut levi & brevi afflictione redimas æternam.

VII. Considera, tribulationem esse signum divini amoris. Quia enim te Deus amat, vult te hîc purgare, & expolire, & tanquam lapidem vivum aptare supernæ civitati. *Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem suscipit.* Inimicos verò suos, qui æterno reservantur igni, permittit hîc prosperis rebus uti, & abuti.

VIII.

VIII. Considera, si impatiens fueris, te omnem fructum, quem ex tribulatione capere poteras, perdere; & sensum mali per impatientiam non mitigari, sed exasperari: per patientiam verò non solum mitigari: sed tantam sæpè consolationem infundi, ut malum vix sentiat, vel etiam penitus obruatur.

His perpensis, statues tecum omnia que tibi acciderint, accipere de manu Domini, cogitando millecuplo plura & graviora te promeritum. Secundò, statues, non solum illa patienter, sed etiam cum gaudio ferre, cum tanta bona per tribulationem tibi sint obventura.

C A P U T VIII.

Quomodo excitandum temperantia studium?

CONsidera, quanta bona secum temperantia ferat; & quanta mala intemperantia,

I. Temperantia præstat corpus sanum, vegetum, agile, ad omnes suos motus expeditum, & omnia pænè morborum genera pellit. Nam omnes ferè morbi ex intemperantiâ proveniunt.

II. Præ-

II. Præstat longævitatē, ut innumeris exemplis eorum, qui in summa abſtinentia diutiſſimè vixerunt, oſtendi poteſt. Cùm enim excludat morbos, quibus vita plerumq; ante tempus ſuccidi ſolet, facit ut vita producat, donec exhausto calore nativo, & humore primigenio, per ſe inſtar lucernæ extingatur. Hinc ſcriptura Eccleſiaſtici 27. *Qui abſtinens eſt, adjiciet vitam.*

III. Præſtat vigorem ſenſibus externis, qui abundantiam cibi potuſque obtundi ſolent.

IV. Mitigat animi paſſiones, præſertim iracundiam & melancholiam, ſed ſuper omnirationes carnis; nec ullum poſt gratiam divinam eſt efficacius adverſus eas remedium. Unde illuſtres quique Sanctorum maxime præſidio temperantiæ & jejuniij in hoc prælio uſi ſunt, & victores extiterunt.

V. Mentem reddit expeditam & alacrem ad omnes ſuas functiones, & orationem, meditationem, ſtudia, conciones, ad danda concilia, & quævis negotia tractanda: denique facit idoneam divinis illuſtrationibus excipiendis.

Intemperantia horum omnium præſtat contraria. Perpende itaque quàm turpe ſit,
 G
 quan-

quantæq; fatuitatis, ob modicam gulæ voluptatem tanta bona perdere; & tantis malis se exponere: & statue tecum sanctam sobrietatem perpetuò colore.

C A P U T IX.

Ad contemptum Mundi.

I. **P**erpende illam sententiam S. Joannis. *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo: quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est: & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Cave ergo ne diligas mundum: quia si illum diligas, charitas Patris te deseret; & concupiscentia carnis, vel concupiscentia oculorum, vel superbia vitæ, vel hæc tria simul, te apprehendent & occupabunt.

II. Considera, quam parva sint & momentanea, quæ mundus suis amatoribus promittit; quàm magna & solida, quæ Christus Dominus. Promittit mundus divitias, honores, voluptates. Divitiæ consistunt in auro & argento, in fundis, in pecoribus, in domibus, & variâ suppellectile. Hæc omnia terra sunt,

sunt, vel è terra orta, & in terram resolvenda : neque eorum abundantia ad corporis, vel animi bonam constitutionem juvat. Honores consistunt in magnis officijs, dignitatibus, titulis, præfecturis, Magistratibus, quæ nec corpus benè afficiunt, nec animum meliorem reddunt. Voluptates sunt blandæ quædam sensuum titillationes, nobis cum brutis animantibus communes, raptim transeuntes.

III. Considera, quanta mala & incommoda hæc secum ferant. Ac primùm quantis laboribus, curis, molestijs divitiæ acquirantur, & acquisitæ conserventur. Semper animus est sollicitus & intentus, semper anxius & inquietus. Quantis animæ & corporis periculis studiosi opum expositi. Quàm innumera peccata in acquirendo committantur: quàm innumera in eorum usu. Nullum enim est flagitium, quod homines ditescere volentes non committant: nullum est, cujus perpetrandi, divitiæ jam obtentæ, non prebeant facultatem & ausum.

IV. Perpende illam Domini sententiam : *Vae vobis divitibus! qui hic habetis consolationem vestram.* Et alibi : *Amen dico vobis : facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divi-*

tem intrare in regnum calorum. Quibus ver-
bis ingens periculum damnationis ex divitijs
denunciat. Item illam sententiam Apostoli:
*Qui volunt divites fieri, incidunt in tentatio-
nem, & in laqueum diaboli, & desideria multa
inutilia & nociva, qua mergunt homines in inter-
ritum & perditionem. Radix enim omnium mal-
lorum est cupiditas. Quæ sententiæ si rectè ex-
pendantur, abundè sufficiunt ad divitiarum
contemptum.*

V. Considera, quod ad honores attinet:
Primò, Quantas curas secum deferant, quan-
tas anxietates, indignationes, æmulationes,
tum ut acquirantur, tum ut conserventur,
Nunquam animus est quietus: semper enim
novæ occurrunt occasiones vel timendi, vel
indignandi, vel vindicandi, vel appetendi &
solicitandi; ut nullum mare sit magis infla-
bile, aut majoribus agitetur motibus, quàm
animus hominis ambitiosi. Secundò, Quod
magni honores magnis quoque oneribus sint
conjuncti, ac proinde magnos etiam & assi-
duos labores postulent, ut muneri fatigati fiat.
Nullum munus laboriosius, quàm munus Re-
gum & Principum. Tertio, Quod quo hono-
res sunt majores, eo gravior sit culpa, si quid
peccet.

peccetur; tum propter exemplum, tum quia, si quid iniqui, statuatur, læsio ad plures per-tingit. Hinc sapientiæ 6. dicitur: *Potentes potenter tormenta patientur.* Quartò, Quòd Superiores non solùm de factis suis, sed etiam de factis suorum subditorum reddituri sint rationem apud magnum Dei tribunal. Quintò, Quòd in magnis honoribus magna sit peccandi licentia, & impunitas, magna potestas & facilitas exequendi, magna monitorum inopia, magna adulatorum copia; quo fit sæpè, ut & graviter peccetur, & rariùs sequatur emendatio, nisi magnus Dei timor animum possideat. Sextò, Quòd multiplex cura, quæ magnos honores comitatur, ita omnes cogitationes hominis sibi vindicet, ut vix unquam seriò de ijs, quæ ad suam salutem, & statum futuræ vitæ pertinent, cogitare possit. Quo fit, ut totus æternitatis fructus, ob quem nobis tres illæ nobilissimæ facultates, intellectus, memoria, voluntas datæ sunt à Deo, vel maxima pars nobis pereat. Quidquid enim ad vitam æternam non conducit, quantumvis videatur magnum & splendidum, nullius est momenti.

VI. Quod ad voluptates attinet, confide-
 ra:

ra: Primò, Quàm viles sint res, de quibus homines gaudent, & ex quibus voluptatem capiunt; qualia sunt convivia, symposia, spectacula, veneria, pulchræ vestes, ludus, joci, turpiloquia, & similia; quæ omnia indigna animo generoso, nedum Christiano, & æternitatis candidato. Secundò, Quanta incommoda, & damna inferat voluptas. Nam corpus enervat, & plurimis morbis subjicit: animum putrescere facit, rationis lumen extinguit, totum hominem vilem & contemptibilem reddit, & ad innumera peccata impellit. Nullum enim est flagitium, nulla turpitudine, quæ voluptatis causâ non suscipiatur. Denique, *nullus virtuti locus est, in voluptatis regno.* Præterea quantis mœroribus & aculeis animorum, voluptates sæculi permixtæ: quia inter voluptates sæpè conscientia pungit, & ijs transactis mœrorem infert, & furdo flagello miseram animam affligit.

VII. Considera, quantò excellentiores & puriores sint voluptates servorum Dei. Semper enim sunt læti, semper alacres: nihil est, quod animum interiùs exeruciet. Imò ipse dolor de peccatis & imperfectionibus cælesti consolatione plenus. Centuplò majorem volupta-

voluptatem percipiunt ex rerum cælestium consideratione, & spe certissimâ bonorum futurorum, quàm sæculares homines ex convivijis & rebus veneris, &c.

VIII. Considera, quanta in sæculo sint pericula salutis, ratione sociorum & hominum, quibuscum versandum; ratione conviviorum, symposiorum, amicitiarum, inimicitiarum, rixarum fortuitarum, & aliorum eventuum, quibus infinita multitudo hominum perit, & æternæ salutis damnum facit.

IX. Perpende, si à Domino consilium peteres, utrum tibi sæculum sit deserendum, an sequendum? quid tibi consilij esset daturus; quidnam ipse Spiritus sanctus in Scripturis suadeat? quid Apostoli, & omnes verè Spiritu Dei pleni? Rursus cogita, quid te velles fecisse, si nunc tibi moriendum esset; & coram supremo tribunali (æternam sententiam excepturus) comparendum. Magnæ insipientiæ est, modò non amplecti, quod tunc omnibus votis optabimus nos amplexos.

C A P U T X.

Ut Deum semper habeamus præsentem.

I. **C**Ogita, Deum esse spiritum subtilissimum, potentissimum, vivacissimum, per omnia diffusum, omnia penetrantem, omnibus intimè præsentem.

II. Cogita, hunc immensum spiritum esse intimè præsentem cordi tuo, & ibi in fundo animæ delitescere, cum tota potentia, sapientia, sanctitate, majestate & beatitudine suâ, & cum infinitis opibus & bonis, quæ in thesauris sapientiæ & potentiæ illius sunt recondita. Ipsum posse in momento te beatum facere, unam scintillam luminis gloriosi communicando. Posse quoque, si ipsum offenderis, subitò perdere, & æternis ignibus tradere.

III. Cogita, ejus oculos millicuplo lucidiores sole, intueri omnes intentiones, omnes affectus, omnia opera interna & externa: denique omnia nuda & aperta esse oculis ejus.

IV. Perpende, quomodo fit in rebus omnibus: & imprimis in te ipso per essentiam,
per

per potentiam, & per inspectionem. *Per essentialiam*: quia ejus essentia ratione suæ immensitatis, cum omnibus bonis suis ubiq; est præsens, tanquam intimum fundamentum & sustentaculum rerum. *Per potentiam*: quia ubique & in omnibus operatur, omnia creando, formando, conservando, sustentando, regendo: quæ operatio si cessaret, omnia in nihilum evanescerent. *Per inspectionem*: quia omnia clarissimè intuetur, & pervidet omnes hominum cogitationes, affectus, consilia, & omnia cordium arcana.

V. Considera, naturam tuam, & omnia bona tua ab ipso assiduè pendere, & quasi assiduè creari: & singulis momentis totum quod es, & quod habes, te ab ipso debere accipere: ita at singulis momentis totum sit veluti novum beneficium. Non enim sufficit semel accepisse, sicut in beneficijs quæ ab hominibus dantur, sed continuè accipere debemus, & ipse assiduè donare: alioquin si ipse vel ad momentum cesset à donando, beneficium evanescit. Sicut enim si sol non assiduè lumen suum nobis communicaret, sed vel ad momentum vim suam cohiberet, omnia repentè essent in tenebris: ita si ipse vel

ad momentum beneficium influxum suum retraheret, omnia in nihilum conciderent.

VI. Cùm semper in conspectu tantæ Majestatis versetur, perpende, quantâ reverentia & humilitate in omnibus nos gerere debeamus: & quantâ curâ nobis adhibenda, ne quid à nobis interiùs in corde, vel exteriùs in opere committatur, quod ipsum possit offendere. Si enim, cùm in conspectu alicujus Principis, cui tamen naturæ conditione pares sumus, versamur, reverenter nos gerimus, & sedulò cavemus, ne quid agamus, quod ipsi displiceat: multò magis id nobis curandum est in conspectu tantæ Majestatis, ad quam comparati sumus instar nihili.

VII. Perpendæ, quantæ impudentiæ & audaciæ sit audere in conspectu tantæ Majestatis peccare. Si enim in conspectu Principis minitantis mortem, aliquis præceptum Principis violaret, censeretur illum contemnere, & gravem injuriam illi irrogare; ac proinde morte dignissimus: multò magis qui in præsentia & conspectu infinitæ illius Majestatis fulmen æternæ damnationis comminantis audet peccare, censeretur ejus Majestatem, & minas omnes contemnere, & æternâ morte dignus est.

VIII.

VIII. Statue te quotidie singulari studio in conspectu illius Majestatis, omnibus alijs cogitationibus semotis, perinde ac si præter te, & Deum nihil esset in mundo. Revela illi viam tuam, allega tuas miseras, & pericula salutis, quibus in hac vita expositus: & posce suppliciter opem, protectionem & directionem in omnibus vijs & operibus tuis, ut in omnibus ita te regat & dirigat, sicut novit expedire salutis tuæ & gloriæ suæ.

C A P U T XI.

Ad excitandum desiderium celestis patrie.

I. **C**ONsidera loci amœnitatem & pulchritudinem, in quo Justi semper erunt: qui tantum omnia hujus mundi palatia superat, quantum cœlestia terrenis præstantiora sunt. Maximi faciunt Principes & divites sæculi habitationem splendidam & magnificam, aulas & cubilia auratis & picturatis peristromatis ornata, & omnis generis pretiosa suppellectili instructa, quanti igitur superna illa palatia facienda sunt, ad quæ omnia Regum hujus mundi domicilia, quantumvis splendida &

da & ornata, sunt instar tugurij rusticani, vel potius stabuli equorum & mulorum? Si ex auro & solidis gemmis urbes & domicilia fingas parva sunt hæc omnia ad supernæ civitatis pulchritudinem & excellentiam. Illa enim omnia adhuc terrena sunt, & ex terra confecta; hæc cælestia & supercælestia incomparabiliter mundiora & pulchriora. Cùm ergo Beati vident se tam excellenti habitatione in omne ævum usuros, ingenti inde gaudio perfunduntur.

II. Considera civium illius beatæ Civitatis multitudinem, pulchritudinem, & excellentiam, & eorum inter se suavissimam familiaritatem. Multitudo eorum erit innumeralis, ut totam illam supercælestem regionem, ad quam terra universa est instar puncti, quodammodo repleat. Totum enim cælum habitari debet. Nulla ibi deserta, nulla loca incolis vacua: ubique divinæ laudes personabunt, & Alleluja cantabitur. Pulchritudo singulorum, admirabilis: corpore enim fulgebunt instar solis, animo instar divinitatis. Omnes enim beati Spiritus, & animæ erunt similes divinitatis, utpote filij Dei, & excellentissimæ Dei imagines. Quanta voluptas

ptas erit talis spectaculi, in quo innumerabilis civium supernorum multitudo instar deorum refulgens, suis locis & ordinibus pulcherrimè disposita cernetur. Dignitate omnes sunt cives cæli & filij Dei, omnes sunt reges & triumphatores, ut qui de mundo, carne, & diabolo victoriam reportarint. Omnes Sacerdotes Deo Sacrificium laudis perpetuò offerentes. Denique minimus in cælo major est dignitate, & gloria omnibus Regibus hujus mundi. Alij tamen sunt alijs majores: sicut enim inter stellas magna est diversitas claritatis & excellentiæ, ita inter cæli cives.

Neque solùm ex horum omnium conspectu & præsentia singuli voluptatem capient, sed etiam ex familiari usu & consuetudine. Singuli enim norunt singulos nominatim: cum singulis, quando placet, possunt colloqui, & familiariter tractare. Singuli singulorum benevolentiam & amicitiam sentiunt. Omnes enim sincerissimo amore se mutuò prosequuntur, nec minus de aliorum, quàm de suis bonis gaudent. Si magnæ voluptatis est, in aula alicujus Principis omnium benevolentiam & gratiam obtinere: quantæ voluptatis

ptatis erit, in immensâ illâ infiniti Principis aulâ, tam innumerabilium procerum amicitia & familiaritate frui?

III. Considera, quibus functionibus sint dediti. Tota eorum vita est contemplari, amare, frui, delectari, exultare, laudare, benedicere, gratias agere, gratulari. Omnes ex vi contemplationis, & præ ardenti in Deum (qui ipsos tantis bonis cumulavit) amore & gaudio in laudes & gratiarum actiones erumpent. Laudabunt illum ex omnibus ejus operibus & beneficijs; ex opere creationis & gubernationis, ex opere redemptionis & justificationis, ex operibus misericordiæ & justitiæ, ex præmijs justorum & pœnis impiorum, ex omnibus occultis ejus & manifestis judicijs, denique ex totâ rerum creatarum dispositione. Hæc omnia menti eorum obversabuntur; & clarè consilium Dei in singulis intelligent, & incredibili consolatione perfundentur, & præ magnitudine gaudij illum de omnibus sigillatim laudabunt, & benedicent, & glorificabunt, & gratias agent immortales. Itaque materia sempiternæ laudi non deerit.

Credibile est, hæc laudes, sicut in Angelis

gelis spiritali voce, & spiritalis cantici more peragentur, ita in hominibus etiam corporali voce perficiendas: ut sicut animo & corpore constabunt, ita non solum animo, sed etiam corpore Deum laudent. Itaque erit ibi excellentissima vocum harmonia, omnem musicam hujus mundi incomparabiliter superans.

IV. Considera quantum gaudij percepturi sint ex eo, quod videant se ex maximis malis liberatos, & de suis bonis in omnem æternitatem securos. Videbunt sub se inferorum incendia, & infinitem impiorum colluviem illis involutam, & instar struis lignorum ardentem. Videbunt pericula eorundem malorum, in quibus ipsi quoque sæpè constituti fuerunt; videbunt se divinâ misericordiâ ereptos, & in æternum redditos securos. Comparabunt suam felicitatem cum illorum miseriâ, sicque duplici nomine gaudebunt, & Deo gratias agent. Infiniti enim beneficij loco ducent, & quod ex infinito malo, quod periculosissimè illis impendebat, sint exempti; & quod æternis bonis sint affluentissimè cumulati.

V. Considera quoque gaudia, quæ ex doctibus

tibus corporis percipient. Fulgebunt enim corpora instar solis: erunt immortalia, inviolabilia, & omnis perpeffionis expertia. Pari modo erunt agilia & velocia instar fulminis, & penetrantia instar radij solaris, vel naturæ spiritualis. Tota cælorum vastitas ad illam velocitatem erit instar unius aulæ vel cubiculi: momento temporis in quavis mundi plagâ sistere se poterunt.

VI. Considerandum, quod etsi hæc magna sint, & ingentium gaudiorum causa; incomparabiliter tamen majus esse videre Deum, & contemplari infinitum illud bonum & pulchrum, omnis boni & pulchri fontem, illud complecti & amare, illius dulcedinem gustare, & torrente voluptatis ipsius potari, ejus gloriæ & beatitudinis esse participem, & omnibus ejus bonis perfrui. Sicut enim ipse infinitè præstantior est omnibus bonis creatis, ita quoq; gaudia, quæ de ipso & ex ipso capientur, incomparabiliter majora sunt & suaviora, quàm omnia gaudia, quæ ex bonis creatis percipi possunt. Deniq; his omnibus gaudijs immensus quidam gaudij cumulus ex eo, quod clarè videant, & his omnibus bonis firmissimè & securissimè in omne ævum fruituros.